

Ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις στη διαδικασία ασύλου
Παρατηρήσεις επί της νομολογίας

Ιούνιος 2022

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
Εννοιολογικά ζητήματα: «Αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» ή «ευάλωτοι αιτούντες»;	3
Διερεύνηση της ανάγκης του αιτούντος για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις	5
Αρμόδιες αρχές για τον εντοπισμό της ανάγκης για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις ..	5
Αυτεπάγγελτος έλεγχος της ανάγκης για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις	6
«Επαρκής υποστήριξη»	8
Υπαγωγή στη διαδικασία συνόρων χωρίς «επαρκή υποστήριξη»	10
Λυσιτέλεια και επιρροή στην κρίση επί της αίτησης ασύλου	11
Δικονομική βλάβη	14
Συμπεράσματα και προτάσεις	19

Εισαγωγή

Στο παρόν σημείωμα, συνοψίζεται η ερμηνεία και εφαρμογή των «ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» υπέρ των αιτούντων άσυλο, που κατοχυρώνονται στο ενωσιακό δίκαιο και δη στο αρ. 24 της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ (εφεξής «Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου»), στη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων και σε αποφάσεις των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών. Κατόπιν ανάλυσης των εννοιολογικών ζητημάτων και της αντινομίας που διαπνέουν τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας σχετικά με τη συσχέτιση των «ευάλωτων προσώπων» και των «αιτούντων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων», δίνεται έμφαση σε αστοχίες πρόσφατων αποφάσεων των Επιτροπών Προσφυγών, αναφορικά με την αρμοδιότητα για τον αυτεπάγγελτο έλεγχο της ανάγκης του αιτούντος για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις, την επίδραση της ευαλωτότητας στην εξέταση της αίτησης ασύλου και τη δικονομική βλάβη εις βάρος του αιτούντος σε περίπτωση αποστέρησης των εν λόγω εγγυήσεων.

Εννοιολογικά ζητήματα: «Αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» ή «ευάλωτοι αιτούντες»;

Από τη γραμματική ερμηνεία της μέχρι σήμερα εν ισχύ εθνικής νομοθεσίας, προκύπτει προφανής αντινομία ως προς τη συσχέτιση των ευάλωτων αιτούντων με τους αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων. Η αντινομία, δε, παραμένει και μετά την πρόσφατη «Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών» (εφεξής «Κώδικα Ασύλου»)¹.

Συγκεκριμένα, το αρ. 41, περ. στ' Ν 4636/2019 όριζε τους «αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής» ως «ευάλωτα πρόσωπα, σύμφωνα με το άρθρο 58, τα οποία χρήζουν ειδικών εγγυήσεων, προκειμένου να απολαύουν των δικαιωμάτων και να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στις διατάξεις του παρόντος». Οι δύο ορισμοί της ως άνω κατηγορίας, αυτοί του αρ. 39, παρ. 5, περ. δ' Ν 4636/2019 και του αρ. 58, παρ. 1 Ν 4636/2019, δεν ταυτίζονταν πλήρως, ενώ πληρέστερη – και μάλλον κρατούσα – διάταξη ήταν η ως άνω διάταξη του άρθρου 39 σύμφωνα με την οποία «κατατάσσονται στα ευάλωτα πρόσωπα «οι ανήλικοι ασυνόδευτοι ή μη, άμεσοι συγγενείς θανάτων σε ναυάγια (γονείς, αδέρφια, τέκνα και σύζυγοι), τα άτομα με αναπηρία, οι ηλικιωμένοι, οι εγκυμονούσες, οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, τα άτομα με σοβαρές ασθένειες, τα άτομα με νοητική και ψυχική αναπηρία και τα άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας, όπως τα θύματα ακρωτηριασμού γεννητικών οργάνων.» Σύμφωνα, δε, με το αρ. 14, παρ. 8 Ν 4375/2016, ως ευάλωτες ομάδες νοούνται «α) οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, β) τα άτομα που έχουν αναπηρία ή πάσχουν από ανίατη ή σοβαρή ασθένεια, γ) οι υπερήλικες, δ) οι γυναίκες σε κύηση ή λοχεία, ε) οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα, στ) τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης, πρόσωπα με σύνδρομο μετατραυματικής

¹ Βουλή των Ελλήνων, Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών, Ψήφιση 7 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3zuTPMD>.

διαταραχής, ιδίως επιζήσαντες και συγγενείς θυμάτων ναυαγίων και ζ) τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.» Το άρθρο 1, περ. λγ' του άρθρου κυρωθέντος Κώδικα Ασύλου, κωδικοποιεί την έννοια των «ευάλωτων προσώπων», όπως οριζόταν στο αρ. 39, παρ. 5, περ. δ' Ν 4636/2019. Ωστόσο, παραμένει σε ισχύ το αρ. 14, παρ. 8 Ν 4375/2016, με αποτέλεσμα να παραμένει αντινομία.

Περαιτέρω, το αρ. 63, περ. ιγ' Ν 4636/2019 όριζε ως «αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» αυτούς «των οποίων η ικανότητα να απολαύουν των δικαιωμάτων και να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στις διατάξεις του παρόντος Μέρους περιορίζεται λόγω ιδιαίτερων περιστάσεων, που αφορούν την προσωπική τους κατάσταση και ιδίως την κατάσταση της υγείας τους». Το αρ. 67, παρ. 1 Ν 4636/2019 διευκρίνιζε ότι η ανάγκη ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων προκύπτει «λόγω, μεταξύ άλλων, ηλικίας, φύλου, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, ψυχικών διαταραχών ή ως συνέπεια βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας». Τα άρθρα 1, περ. ιβ' και 72, παρ. 1 του άρθρου κυρωθέντος Κώδικα Ασύλου διατηρούν τους ως άνω ορισμούς και μολονότι ο ορισμός του «αιτούντων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» στο αρ. 2, περ. δ' της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου και ήδη αρ. 1 περ. ιβ' και 72, παρ. 1 του Κώδικα (πρώην αρ. 63, περ. ιγ' και 67, παρ. 1 Ν 4636/2019) δεν είναι ταυτόσημος με αυτόν των «ευάλωτων προσώπων» του αρ. 21 της Οδηγίας για την υποδοχή και ήδη άρθρο 1, περ. λγ' του Κώδικα (πρώην αρ. 39, παρ. 5, περ. δ' και 58, παρ. 1 Ν 4636/2019),² αναγνωρίζεται στη νομολογία ότι «είναι πιθανόν τα ευάλωτα πρόσωπα να χρήζουν συχνά ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων».³ Τούτο προκύπτει, άλλωστε, από τη διάταξη του αρ. 24, παρ. 2 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, με την οποία ο ενωσιακός νομοθέτης επιτρέπει στα κράτη μέλη να αξιολογούν την ανάγκη ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων και αυτή των ειδικών συνθηκών υποδοχής στο πλαίσιο μίας ενιαίας διαδικασίας.

Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, παρίσταται ιδιαίτερα προβληματική η – και στο αρ. 41, περ. δ', εδ. ε' του άρθρου κυρωθέντος Κώδικα διατηρουμένη – διατύπωση του πρώην αρ. 39, παρ. 5, περ. δ', εδ. ε' Ν 4636/2019, σύμφωνα με την οποία «Η διαπίστωση ότι ένα άτομο ανήκει σε ευάλωτη ομάδα έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών υποδοχής του.» Πέραν του ότι παραγνωρίζει το γεγονός ότι ορισμένες κατηγορίες ευάλωτων προσώπων, όπως τα θύματα βασανιστηρίων ή βίας, αναγνωρίζονται ρητώς και ως εμπίπτουσες στην έννοια των αιτούντων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, αντίκειται όχι μόνο στο πνεύμα και στον σκοπό της ενωσιακής νομοθεσίας και σε λοιπές διατάξεις του Ν 4636/2019.

Υπέρ της αναγκαιότητας συσχέτισης των δύο κατηγοριών αιτούντων άσυλο συνηγορεί και το αρ. 77 παρ. 3 του άρθρου κυρωθέντος Κώδικα (πρώην αρ. 72, παρ. 3 Ν 4636/2019), στο οποίο διαλαμβάνεται ρητώς ότι η εισήγηση του Κλιμακίου Ιατρού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης για την εκτίμηση της ευαλωτότητας του αιτούντος «έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση κάλυψη

² Περαιτέρω ανάλυση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE), *The concept of vulnerability in European asylum procedures*, Σεπτέμβριος 2017, 14-16, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3pN3Sr0>.

³ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Φινλανδίας ΚΗΟ:2020:91, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/35vW9GY>. Υπενθυμίζεται ότι το προϊσχύσαν αρ. 60, παρ. 4, περ. στ' Ν 4636/2019 προέβλεπε ρητώς την εφαρμογή ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων σε «ευάλωτα πρόσωπα» και δη την εξαίρεσή του από τη διαδικασία συνόρων.

των ιδιαίτερων αναγκών υποδοχής των αιτούντων, καθώς και την παροχή στα πρόσωπα αυτά ιδιαίτερων διαδικαστικών εγγυήσεων».

Ομοίως, το αρ. 2, περ. δ' ΥΑ 1140/2019 ορίζει ότι ο περιορισμός κυκλοφορίας των αιτούντων στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου αίρεται στην περίπτωση «προσώπων ευάλωτων ή ατόμων που χρήζουν ιδιαίτερων συνθηκών υποδοχής κατά τις διατάξεις του ν. 4636/2019, εφόσον δεν μπορεί να τους παρέχεται κατάλληλη υποστήριξη κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 67 αυτού», με ρητή παραπομπή στις διατάξεις που αφορούν τις ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις. Δέον όπως επισημανθεί ότι και το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου αντιλαμβάνεται τις δύο ανωτέρω έννοιες ως αλληλένδετες, όπως προκύπτει από την αναφορά του σε «παραπομπές λόγω ευαλωτότητας» στην κανονική διαδικασία ασύλου, κατόπιν εξαιρέσης από τη διαδικασία συνόρων του αρ. 95, παρ. 3 του άρτι κυρωθέντος Κώδικα (πρώην αρ. 90, παρ. 3 Ν 4636/2019). Σημειωτέον ότι εντός του 2021 παραπέμφθηκαν 1.569 υποθέσεις στην κανονική διαδικασία «λόγω ευαλωτότητας», σύμφωνα με το Υπουργείο.⁴

Διερεύνηση της ανάγκης του αιτούντος για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις

Αρμόδιες αρχές για τον εντοπισμό της ανάγκης για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις

Η Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου επιβάλλει στα «κράτη μέλη» την υποχρέωση να «εκτιμούν, εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος μετά την υποβολή της αίτησης διεθνούς προστασίας, εάν ο αιτών χρήζει ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων».⁵ Ο εθνικός νομοθέτης αναθέτει την αρμοδιότητα για την εν λόγω διαδικασία στις «Αρχές Παραλαβής», ήτοι την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ).⁶

Ωστόσο, η Οδηγία απαιτεί, περαιτέρω, από τα κράτη μέλη να «διασφαλίζουν ότι αντιμετωπίζεται επίσης η ανάγκη για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις... εφόσον η ανάγκη αυτή ανακύψει σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας, χωρίς να απαιτείται εκ νέου κίνηση της διαδικασίας».⁷ Η εν λόγω διάταξη «διατηρείται» στο αρ. 72 του Κώδικα Ασύλου όπως είχε εν μέρει μεταφερθεί στο αρ. 67, παρ. 1 Ν 4636/2019, προβλέποντας, ωστόσο, ότι η ως άνω υποχρέωση διασφάλισης ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων βαρύνει μόνο τις Αρχές Παραλαβής. Ερμηνευόμενη υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της Οδηγίας,⁸ ήτοι της διασφάλισης της κάλυψης των αναγκών για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις σε όποιο σημείο της διαδικασίας ανακύψουν, η διάταξη δέον όπως εφαρμόζεται και στις Επιτροπές Προσφυγών ως «Αρμόδιες Αρχές Απόφασης».⁹

Παρά ταύτα, σε ορισμένες υποθέσεις, οι Επιτροπές Προσφυγών εσφαλμένως δηλώνουν αναρμόδιες να τοποθετηθούν επί του ζητήματος της χορήγησης ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων στους αιτούντες άσυλο, κρίνοντας ότι αρμόδια προς τούτο είναι μόνο η ΥΠΥΤ:

⁴ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 97157/2022, 17 Φεβρουαρίου 2022, 10, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3oXKvuD>.

⁵ Άρθρο 24, παρ. 1 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁶ Άρθρο 72 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 67, παρ. 1 Ν 4636/2019.

⁷ Άρθρο 24, παρ. 4 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁸ ΔΠρΑθ 6340/2021, σκ. 15, ΔΠρΘεσ 454/2022, σκ. 6.

⁹ Άρθρο 1, περ. ιζ' Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 63, περ. ζ' Ν 4636/2019.

6^η ΕπΠροσ 2411/2019: «Ωστόσο, κατά την κρίση της Επιτροπής, οι προβαλλόμενοι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος, δεν μπορούν να εξεταστούν στα πλαίσια της παρούσας προσφυγής. Και τούτο διότι, τόσο κατά την προσωπική συνέντευξη του προσφεύγοντος όσο και κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης α' βαθμού, ελήφθησαν υπόψη όλα τα περιλαμβανόμενα στο διοικητικό φάκελο στοιχεία, που αφορούν την κατάσταση της υγείας του, η αρμόδια δε ως προς το θέμα της ευαλωτότητας υπηρεσίας, δεν έκρινε αυτόν ως άτομο υπαγόμενο στις ευάλωτες ομάδες και εξέτασε την αίτησή του με την κανονική διαδικασία, ζήτημα ως προς το οποίο δεν μπορεί να επανέλθει η παρούσα Επιτροπή.»¹⁰

6^η ΕπΠροσ 30955/2020: «Τέλος, κατά την κρίση της Επιτροπής, οι προβαλλόμενοι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας, περί πλημμέλειας της διαδικασίας λόγω μη αναγνώρισης της ευαλωτότητάς της, δεν μπορούν να εξεταστούν στα πλαίσια της παρούσας προσφυγής. Και τούτο διότι, τόσο κατά την προσωπική συνέντευξη της προσφεύγουσας όσο και κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης α' βαθμού, ελήφθησαν υπόψη όλα τα περιλαμβανόμενα στο διοικητικό φάκελο στοιχεία, που αφορούν την κατάσταση της υγείας της, η αρμόδια δε ως προς το θέμα της ευαλωτότητας υπηρεσία, δεν έκρινε αυτήν ως άτομο υπαγόμενο στις ευάλωτες ομάδες και εξέτασε την αίτησή της με την κανονική διαδικασία, ζήτημα ως προς το οποίο δεν μπορεί να επανέλθει η παρούσα Επιτροπή...»¹¹

6^η ΕπΠροσ 217698/2022: «Επίσης, ο εν λόγω ισχυρισμός του είναι απορριπτός και ως αλυσιτελής διότι, τόσο κατά την προσωπική συνέντευξη όσο και κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης α' βαθμού, ελήφθησαν υπόψη όλα τα περιλαμβανόμενα στο διοικητικό φάκελο στοιχεία, που αφορούν την κατάσταση της υγείας του, η αρμόδια δε ως προς το θέμα της ευαλωτότητας υπηρεσία, δεν έκρινε αυτόν ως άτομο υπαγόμενο στις ευάλωτες ομάδες, ζήτημα ως προς το οποίο δεν μπορεί να επανέλθει η παρούσα Επιτροπή, η οποία κατά την εξέταση της προσφυγής οφείλει να συνεκτιμήσει τα περιλαμβανόμενα στο διοικητικό φάκελο στοιχεία, σε συνδυασμό με τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς και τις πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής, αποφαινόμενη για το προσφυγικό καθεστώς και την επικουρική προστασία καταρχάς ως προς το παραδεκτό και στη συνέχεια επί της ουσίας.»¹²

Αυτεπάγγελτος έλεγχος της ανάγκης για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις

Όπως εκτέθηκε ανωτέρω, το αρ. 24 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου επιβάλλει στις εθνικές αρχές την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι οι ανάγκες των αιτούντων για διαδικαστικές εγγυήσεις καλύπτονται, σε όποιο στάδιο ανακλύπουν αυτές. Από τη διατύπωση της διάταξης, προκύπτει υποχρέωση *ex officio* διερεύνησης των εν λόγω αναγκών, καθόσον η παροχή ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων καθίσταται απαραίτητη εφόσον «ανακλύπουν» οι εν λόγω ανάγκες, είτε προβάλλονται ρητώς από τον αιτούντα

¹⁰ 6^η ΕπΠροσ 2411/2019, σκ. 10.

¹¹ 6^η ΕπΠροσ 30955/2020, σκ. ΙΙ.4.

¹² 6^η ΕπΠροσ 217698/2020, σ. 7.

άσυλο είτε όχι.¹³ Η συνδρομή των όρων της αναγκαιότητας διασφάλισης ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων δεσμεύει, δηλαδή, σε κάθε περίπτωση, την αρχή εξέτασης καθώς συνιστά μια αντικειμενική κατάσταση του αιτούντος και ως εκ τούτου, πέραν της υποχρέωσης της *ex officio* διερεύνησης, συντρέχει και υποχρέωση του δευτεροβάθμιου οργάνου – των Επιτροπών Προσφυγών – για την εξέταση των παραλείψεων και την αποκατάσταση αυτών. Υπέρ της ερμηνείας αυτής συνηγορεί και το αρ. 4, παρ. 3, περ. γ' της Οδηγίας για την αναγνώριση,¹⁴ σύμφωνα με το οποίο, κατά την εξέταση της αίτησης, συνεκτιμάται η ατομική κατάσταση και οι προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, ανεξαρτήτως των προβληθέντων ισχυρισμών του.¹⁵

Την ορθή αυτή ερμηνεία του νόμου επιρρώνει και η ακυρωτική νομολογία του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, κατά την οποία η ευαλωτότητα του αιτούντος δύναται να προκύπτει από τα έγγραφα και τα στοιχεία του φακέλου, χωρίς απαραίτητα να έχει προβληθεί από τον ίδιο:

ΔΕφΠειρ Α54/2021: «... [απορριπτόμενου] του ισχυρισμού της αρχής προσφυγών, ότι πρώτη φορά, με την γνωμάτευση του Ψυχιάτρου..., ο αιτών, γνωστοποίησε την ευαλωτοτητά του, ανεξαρτήτως ότι είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, αφού ήδη από την συνέντευξή του ο αιτών είχε δώσει δείγματα ότι πρόκειται για άτομο με ψυχικά προβλήματα και θύμα βασανιστηρίων που δεν διαγνώσθηκαν και δεν αξιολογήθηκαν ώστε να τύχει της επιμέλειας, που οι προαναφερόμενες διατάξεις απαιτούν, για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των θυμάτων βασανιστηρίων για τα οποία απαιτείται ιδιαίτερη πρόνοια. Όφειλε η επιτροπή να αξιολογήσει το σχετικό έγγραφο και διαπιστώνοντας την ευαλωτότητα του αιτούντος να επιβάλλει την εξέταση της αίτησής του με την κανονική διαδικασία.»¹⁶

ΔΕφΠειρ Α94/2021: «Και ναι μεν η αιτούσα δεν προέβαλε ειδικώς σχετικό λόγο με την ενδικοφανή προσφυγή της, περιορισθείσα να ζητήσει την αποδοχή της αίτησής της «για όσους λόγους εξέθεσα κατά την καταγραφή της ή/ και κατά τη συνέντευξή μου ενώπιον της Υπηρεσίας», πλην όμως, εφόσον η ευαλωτότητα της, προβληθείσα αδρομερώς και κατά την καταγραφή του αιτήματος ασύλου και κατά τη συνέντευξη, είχε διαπιστωθεί αρμοδίως και η σχετική απόφαση περιλαμβάνεται στα στοιχεία του φακέλου, παραδεκτώς ο λόγος αυτός προβάλλεται το πρώτον με την κρινόμενη αίτηση.»¹⁷

Εσφαλμένως και μη νομίμως, λοιπόν, απορρίπτουν οι Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών τους ισχυρισμούς των αιτούντων περί της μη χορήγησης ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων στο πρόσωπό τους, με αιτιολογία την παράλειψη της προβολής αυτών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξέτασης σε πρώτο βαθμό:

¹³ Πρβλ. ΔΕΕ C-18/20 ΧΥ κατά *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, 9 Σεπτεμβρίου 2021, σκ. 35-36, σχετικά με τη διάκριση των στοιχείων που «προκύπτουν» από αυτά που «υποβάλλονται» από τον αιτούντα άσυλο, στο πλαίσιο των μεταγενέστερων αιτήσεων.

¹⁴ Άρθρο 3, παρ. 3, περ. γ' Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 4, παρ. 3, περ. γ' Ν 4636/2019.

¹⁵ Αυτοί προβλέπονται στο άρθρο 4, παρ. 3, περ. β' της Οδηγίας και ήδη άρθρο 3 παρ. 3, περ. β' του Κώδικα Ασύλου (πρώην άρθρο 4, παρ. 3, περ. β' Ν 4636/2019).

¹⁶ ΔΕφΠειρ Α54/2021, σκ. 9.

¹⁷ ΔΕφΠειρ Α94/2021, σκ. 9.

6^η ΕπΠροσ 140330/2021: «Εξάλλου, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι αν και έχει υποστεί βασανιστήρια και, συνεπώς, σύμφωνα με το αρ. 58 παρ. 1 ν. 4636/2019, εμπίπτει στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων, δεν λήφθηκε στο πρόσωπό του οποιαδήποτε μέριμνα ή εκτίμηση επ' αυτού και δεν έτυχε των ειδικών συνθηκών υποδοχής. Αντιθέτως, θα έπρεπε να εξαιρεθεί από τη διαδικασία του άρθρου 90 ν. 4636/2019 (διαδικασία συνόρων) και να υπαχθεί στην κανονική διαδικασία, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 83 παρ. 6α και άρθρου 39 παρ. 4α του ν. 4636/2019, ώστε να του χορηγηθεί ο απαραίτητος χρόνος, προκειμένου να συνέλθει από τα δεινά που έχει υποστεί, να σταθεροποιήσει μέσω της κατάλληλης φαρμακευτικής αγωγής την πνευματική και σωματική του υγεία και να έχει πρόσβαση σε καθοδήγηση και νομική συνδρομή, ώστε να μπορέσει να προετοιμάσει κατάλληλα την υπόθεσή του και να επιτευχθεί, κατ' αυτόν τον τρόπο, η ορθή διάγνωση της κατάστασής του ως ατόμου που έχει υποστεί βία και βασανιστήρια στη χώρα καταγωγής του... Στην προκειμένη περίπτωση, όμως, ο προσφεύγων, κατά την διαδικασία της καταγραφής του αιτήματός του και κατά τη συνέντευξή του, δεν ανέφερε ότι πάσχει από μετατραυματικό στρες, προκειμένου να εξετασθεί αρμοδίως, αλλά αντιθέτως σε ερώτηση αν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα υγείας και αν λαμβάνει κάποια θεραπευτική αγωγή απάντησε αρνητικά (περιορίστηκε μόνο να αναφέρει ότι πάσχει από πονοκεφάλους).»¹⁸

6^η ΕπΠροσ 248623/2021: «Στην προκειμένη περίπτωση, όμως, ο προσφεύγων, κατά την διαδικασία της καταγραφής του αιτήματός του και κατά τη συνέντευξή του, ανέφερε ότι πάσχει από πίεση και σακχαρώδη διαβήτη, δεν ανέφερε όμως ότι πάσχει από μετατραυματικό στρες, προκειμένου να εξετασθεί αρμοδίως, αλλά αντιθέτως σε ερώτηση αν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα υγείας και αν λαμβάνει κάποια θεραπευτική αγωγή απάντησε ότι λαμβάνει κάποια χάπια καθημερινά για την αντιμετώπιση της υψηλής πίεσης και του διαβήτη και κάποια ηρεμιστικά για ψυχολογικούς λόγους, χωρίς ωστόσο να προβάλει οποιαδήποτε αντίρρηση ή να εκφράσει αδυναμία για τη διεξαγωγή της συνέντευξης.»¹⁹

2^η ΕπΠροσ 303875/2021: «Περαιτέρω, οι ισχυρισμοί ότι εσφαλμένως δεν κρίθηκε ευάλωτος και ως εκ τούτου δεν έτυχε των υπό του νόμουπιθέμενων διαδικαστικών εγγυήσεων θα πρέπει να απορριφθούν προεχόντως ως αόριστοι αφού από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων... ζήτησε και του αρνήθηκαν τις διευκολύνσεις που περιγράφονται στο άρθρο 67 του ν. 4636/2019.»²⁰

«Επαρκής υποστήριξη»

Ο ορισμός της «επαρκούς υποστήριξης» δεν εξειδικεύεται στην ενωσιακή νομοθεσία. Ωστόσο, σύμφωνα με την Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου, στους αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων πρέπει να παρέχεται «αρκετός χρόνος, ούτως ώστε να δημιουργούνται οι συνθήκες που είναι αναγκαίες για την πραγματική πρόσβασή τους στις διαδικασίες και για την επίκληση των στοιχείων που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησής τους διεθνούς προστασίας».²¹ Στο δε αρ. 72 παρ. 2 του

¹⁸ 6^η ΕπΠροσ 140330/2021, σ. 10-11.

¹⁹ 6^η ΕπΠροσ 248623/2021, σκ. 3.

²⁰ 2^η ΕπΠροσ 303875/2021, σ. 5-6.

²¹ Αιτιολογική σκέψη 29 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

Κώδικα Ασύλου (πρώην αρ. 67, παρ. 2 Ν 4636/2019) αναγράφονται, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, μορφές επαρκούς υποστήριξης, όπως «η δυνατότητα επιπλέον διαλειμμάτων κατά τη διάρκεια της προσωπικής συνέντευξης σύμφωνα με το άρθρο 82, η δυνατότητα στον αιτούντα να κινείται κατά τη διάρκεια της προσωπικής συνέντευξης εάν αυτό καθίσταται αναγκαίο από την κατάσταση υγείας του, καθώς και η επιείκεια σε μη μείζονες ανακρίβειες και αντιφάσεις, εφόσον αυτές σχετίζονται με την κατάσταση της υγείας του.» Σύμφωνα με τις οδηγίες της Ολλανδικής Υπηρεσίας για τη Μετανάστευση, η ερμηνεία της έννοιας της «επαρκούς υποστήριξης» δέον όπως διέπεται από ευελιξία, ώστε να προσαρμόζεται στις ατομικές ανάγκες του αιτούντος.²² Μορφή επαρκούς υποστήριξης συνιστούν, υπό την έννοια αυτή, και οι προβλεπόμενες από τον νόμο διαδικασίες ιατρικής εξέτασης²³ και πιστοποίησης και αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων και βίας,²⁴ οι οποίες, ωστόσο, παραλείπονται συστηματικά στην πράξη.²⁵

14^η ΕπΠροσ 4334/2020: «Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή ο προσφεύγων προβάλλει ότι είναι ευάλωτος ενόψει του προβλήματος υγείας που αντιμετωπίζει (μετατραυματική διαταραχή μετά από βασανιστήρια, όπως ειδικότερα περιγράφεται στα προσκομιζόμενα έγγραφα) και, κατά συνέπεια, δικαιούχος ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων και επαρκούς υποστήριξης... η οποία δεν ήταν δυνατό να του παρασχεθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας συνόρων. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος αφενός ως αορίστως προβαλλόμενος, δεδομένου ότι δεν προσδιορίζεται σε τι ακριβώς συνίσταται η επαρκής υποστήριξη στην προκειμένη περίπτωση, η οποία δεν μπορούσε να παρασχεθεί κατά τη διαδικασία συνόρων, αφετέρου ως αβάσιμος καθώς ο προσφεύγων, όπως και ο ίδιος δήλωσε και προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, είχε, πάντως, πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική φροντίδα και ψυχολογική υποστήριξη από τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα, ενώ, εξάλλου, κατόπιν αιτήματος του προσφεύγοντος, έγινε διακοπή της συνέντευξης σε δύο μέρη, ώστε να αισθάνεται καλύτερα.»²⁶

Περαιτέρω, στις περιπτώσεις όπου η κατάσταση υγείας του αιτούντος δεν του επιτρέπει να συμμετάσχει στη διαδικασία της συνέντευξης,²⁷ οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να διερευνήσουν εναλλακτικά μέσα συλλογής των στοιχείων επί των οποίων στηρίζεται η αίτηση ασύλου, όπως τη γνώμη ψυχολόγου ή συμβούλου του αιτούντος.²⁸

²² Ολλανδική Υπηρεσία για τη Μετανάστευση και την Πολιτογράφηση, *Werkinstructie 2021/9 Bijzondere procedurele waarborgen*, 25 Ιουνίου 2021, σκ. 3, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3KFVSQK>.

²³ Άρθρο 77 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 72 Ν 4636/2019.

²⁴ Άρθρο 67 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 61 Ν 4636/2019.

²⁵ Βλ. ΜΕΤΑδραση, Θύματα βασανιστηρίων: Από την ανίχνευση στην προστασία: Ιστορικό, πρακτικές και συστάσεις για τη βελτίωση της προστασίας των θυμάτων βασανιστηρίων στην Ελλάδα, 21 Δεκεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3170BJQ>, Γιατροί Χωρίς Σύνορα, «Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ολοκληρώνουν τη δράση τους στην κλινική για επιζώντες βασανιστηρίων στην Αθήνα», 21 Δεκεμβρίου 2021, <https://bit.ly/3EBMrOC>, RSA κ.α., *The Workings of the Screening Regulation*, Ιανουάριος 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3HPQA34>.

²⁶ 14^η ΕπΠροσ 4334/2020, σκ. 12.

²⁷ Άρθρο 82, παρ. 7 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 77, παρ. 7 Ν 4636/2019.

²⁸ Ολλανδικό Συμβούλιο της Επικρατείας 202001510/1/V2, σκ. 2.3, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3sOc77S>.

Η παράλειψη της υποχρέωσης παροχής ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων στους χρήζοντες αυτών επιδρά ευθέως στην εξέταση της αίτησης ασύλου, καθώς αποστερεί από τους συγκεκριμένους αιτούντες τη δυνατότητα να υποστηρίξουν επαρκώς τους λόγους για τους οποίους εγκατέλειψαν τη χώρα τους, περιορίζει, δε, τη δυνατότητα των Αρμόδιων Αρχών Απόφασης να συλλέξουν το αποδεικτικό υλικό βάσει του οποίου θα διαμορφώσουν την κρίση τους επί της υπόθεσης, κατά τα οριζόμενα στο αρ. 3 του Κώδικα Ασύλου (πρώην αρ. 4 Ν 4636/2019). Για τον λόγο αυτό, κατά την ερμηνεία των διοικητικών δικαστηρίων, καθίσταται άνευ αντικειμένου η ειδική μεταχείριση που καθιερώνει ο νομοθέτης για τους ευάλωτους αιτούντες άσυλο που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων,²⁹ προκαλείται, δε, «σοβαρή και ανεπανόρθωτη οικονομική βλάβη στον αιτούντα, λόγω της έλλειψης παροχής δυνατότητας επαρκούς προετοιμασίας του για την δέουσα υποστήριξη του αιτήματος του αλλά και λόγω της μη παροχής σε αυτόν επαρκούς υποστήριξης κατά την διάρκεια της συνέντευξής του και της μη λήψης υπόψιν για την κρίση της υπόθεσης του της ιδιαίτερης ψυχολογικής του κατάστασης».³⁰

Υπαγωγή στη διαδικασία συνόρων χωρίς «επαρκή υποστήριξη»

Το αρ. 24, παρ. 3, εδ. β' της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου προβλέπει ότι «Όταν η κατάλληλη υποστήριξη δεν μπορεί να παρέχεται εντός του πλαισίου των [ταχύρρυθμων διαδικασιών και διαδικασιών συνόρων], ιδίως όταν τα κράτη μέλη θεωρούν ότι ο αιτών χρήζει ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων συνεπεία βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας, τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν ή παύουν να εφαρμόζουν [την ταχύρρυθμη διαδικασία και τη διαδικασία συνόρων]...»³¹

Με τη διάταξη αυτή, ο ενωσιακός νομοθέτης αναγνωρίζει ρητώς ότι η παροχή «επαρκούς υποστήριξης» στους χρήζοντες ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων ενδέχεται να μην είναι εφικτή στο πλαίσιο μίας τέτοιας διαδικασίας. Και τούτο διότι, αντίθετα με τα διαλαμβανόμενα σε ορισμένες αποφάσεις των Επιτροπών Προσφυγών,³² η διαδικασία των συνόρων υπάγει τους αιτούντες άσυλο σε δυσμενέστερη οικονομική θέση, στην οποία στερούνται τα «αυξημένα εχέγγυα» της κανονικής διαδικασίας,³³ όπως μεγαλύτερες προθεσμίες για την ειδοποίηση του αιτούντος και για την κατάθεση της προσφυγής³⁴ και ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής.³⁵ Για αυτό, άλλωστε, η διαδικασία των συνόρων δέον όπως εφαρμόζεται σε «καλά καθορισμένες περιπτώσεις».³⁶

Κατά την ακολουθούμενη πρακτική, η Υπηρεσία Ασύλου εξαιρεί από τη διαδικασία συνόρων και παραπέμπει στην κανονική διαδικασία τις αιτήσεις προσώπων, των οποίων ο γεωγραφικός περιορισμός έχει ήδη αρθεί από την ΥπΥΤ για λόγους

²⁹ ΔΕφΠειρ Α146/2021, σκ. 9, ΔΕφΠειρ Α94/2021, σκ. 9, ΔΕφΠειρ Α54/2021, σκ. 9, ΔΕφΠειρ Α106/2020, σκ. 7, ΔΕφΚομ Α111/2020, σκ. 8.

³⁰ ΔΕφΠειρ Α54/2021, σκ. 9.

³¹ Άρθρο 72, παρ. 3 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 67, παρ. 3 Ν 4636/2019.

³² Ενδεικτικά 3^η ΕΠΠροσ 40778/2022, σκ. 5.

³³ ΔΕφΠειρ Α94/2021, σκ. 9, ΔΕΕ C-404/17 Α κατά *Migrationsverket*, 25 Ιουλίου 2018, σκ. 27.

³⁴ Άρθρα 95, παρ. 3 και 97, παρ. 1 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρα 90, παρ. 3 και 92, παρ. 1 Ν 4636/2019.

³⁵ Άρθρο 110, παρ. 3 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 104, παρ. 3 Ν 4636/2019. Σημειωτέον ότι η διάταξη δεν μεταφέρει ορθά το άρθρο 46, παρ. 7 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

³⁶ Αιτιολογική σκέψη 38 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

ευαλωτότητας, δυνάμει του αρ. 2 ΥΑ 1140/2019. Όπως εκτέθηκε ανωτέρω, το 2021 παραπέμφθηκαν 1.569 υποθέσεις από τη διαδικασία συνόρων στην κανονική διαδικασία «λόγω ευαλωτότητας».³⁷

Εντούτοις, παραμένει εξαιρετικά συνήθης η υπαγωγή στη διαδικασία συνόρων αιτούντων οι οποίοι χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, χωρίς να τους παρέχεται επαρκής υποστήριξη. Οι ισχυρισμοί τους περί παραβίασης του αρ. 72 του Κώδικα Ασύλου (πρώην αρ. 67 Ν 4636/2019) ως εκ της υπαγωγής των υποθέσεών τους στη διαδικασία των συνόρων, χωρίς να τους παρέχεται επαρκής υποστήριξη, όχι μόνο δεν λαμβάνονται υπόψη από την Υπηρεσία Ασύλου, αλλά απορρίπτονται συστηματικά και στη νομολογία των Επιτροπών Προσφυγών, ως αλυσιτελείς ή/και αβάσιμοι.

Λυσιτέλεια και επιρροή στην κρίση επί της αίτησης ασύλου

Όπως αναλύθηκε ανωτέρω, η διαπίστωση της ευαλωτότητας του αιτούντος άσυλο δεν επιδρά μόνο στην κάλυψη των συνθηκών υποδοχής, όπως διαλαμβάνεται στο αρ. 41 περ. δ' του Κώδικα Ασύλου (πρώην αρ. 39, παρ. 5, περ. δ' Ν 4636/2019). Συχνά συνεπάγεται την υπαγωγή αυτού στην κατηγορία των χηρζοντων ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων κατά την έννοια του μέχρι τούδε εν ισχύ αρ. 67 Ν 4636/2019 και νυν αρ. 72 του Κώδικα, αποτελεί, δε, κρίσιμο στοιχείο της ατομικής κατάστασης και των περιστάσεων του σύμφωνα με το αρ. 3, παρ. 3, περ. γ' του Κώδικα (πρώην αρ. 4, παρ. 3, περ. γ' Ν 4636/2019), το οποίο δύναται να συνδέεται αιτιωδώς με την υπαγωγή του στο καθεστώς του πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας.³⁸ Κατά ορθή, λοιπόν, ερμηνεία του νόμου, τα ακυρωτικά δικαστήρια κρίνουν ότι η διαπίστωση της ευαλωτότητας επιδρά στην εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας:

ΔΕφΠειρ Α642/2018: «... μη νόμιμα και με πλημμελή αιτιολογία η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη πράξη... δεν εκτίμησε τους ισχυρισμούς του αιτούντος περί ευαλωτότητας και εντεύθεν για την ανάγκη να παραπεμφθεί η αίτησή του στην κανονική διαδικασία και ο ίδιος για εξέταση από ιατρικό και ψυχοκοινωνικό κλιμάκιο και τους απέρριψε με την αιτιολογία ότι η ένταξη στην κατηγορία αυτή αποτελεί κριτήριο ειδικότερης μεταχείρισης κατά τη διαδικασία υποδοχής και ταυτοποίησης και όχι κριτήριο παροχής διεθνούς προστασίας. Συνεπώς, για τον λόγο αυτό, ο οποίος προβάλλεται βασίμως, η προσβαλλόμενη πράξη πρέπει να ακυρωθεί...»³⁹

Ωστόσο, κατ'εσφαλμένη ερμηνεία του ενωσιακού κεκτημένου και της εθνικής νομοθεσίας, ορισμένες Επιτροπές Προσφυγών εμμένουν, κατ'επίκληση ιδίως του μέχρι τούδε εν ισχύ αρ. 39, παρ. 5, περ. δ', εδ' ε' Ν 4636/2019 (νυν αρ. 41, περ. δ', εδ. ε' του Κώδικα Ασύλου), στην κρίση ότι ουδεμία επιρροή ασκεί στην εξέταση της αίτησης ασύλου η διαπίστωση της υπαγωγής του αιτούντος στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων, ακόμη και αυτών που προβλέπονται ρητώς ως υπαγόμενων στην εν τω αρ. 63, περ. ιγ' Ν 4636/2019 (νυν αρ. 1, περ. ιβ' του Κώδικα Ασύλου), έννοια των «αιτούντων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων», όπως τα θύματα βασανιστηρίων ή βίας:

³⁷ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 97157/2022, 17 Φεβρουαρίου 2022, 10, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3oXKvuD>.

³⁸ Ενδεικτικά, 18^η ΕπΠροσ 4829/2020, σ. 4-6 για πάσχοντες από ψυχικές διαταραχές.

³⁹ ΔΕφΠειρ Α642/2018, σκ. 9.

14^η ΕπΠροσ 4334/2020: «Περαιτέρω, κατ'άρθρο 39 παρ. 5 περ. δ' του ν. 4636/2019 "Η διαπίστωση ότι ένα άτομο ανήκει σε ευάλωτη ομάδα έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών υποδοχής του ατόμου αυτού και την κατ'απόλυτη προτεραιότητα εξέταση της αίτησής του", και, επομένως, δεν επιδρά, καταρχήν, στην απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας».⁴⁰

4^η ΕπΠροσ 12645/2020: «Επειδή, ο προσφεύγων με την κρινόμενη προσφυγή και το... υπόμνημά του, ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα διότι δεν ελήφθη υπόψη ότι αυτός ανήκει σε ευάλωτη ομάδα (άρθρο 14 παρ. 8 του ν. 4375/2016 και ήδη άρθρο 39 παρ. 4 περ. δ' του ν. 4636/2019), λόγω των βασανιστηρίων που υπέστη στην χώρα καταγωγής του, με αποτέλεσμα αυτός αφενός μεν να μην παραπεμφθεί στην κανονική διαδικασία αφετέρου δε παραλήφθηκε το δικαίωμά του σε ιατρική και ψυχοκοινωνική διάγνωση, καθώς και των ειδικών και διαδικαστικών εγγυήσεων του άρθρου 50 του ν. 4375/2016. Ο ισχυρισμός αυτός, όμως, είναι σε κάθε περίπτωση απορριπτός, ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος και τούτο διότι και αληθής υποτιθέμενος, η υπαγωγή στην ανωτέρω διαδικασία δεν ασκεί επιρροή στην κρίση επί της ουσίας της αίτησης διεθνούς προστασίας».⁴¹

11^η ΕπΠροσ 2075/2021: «Επιπροσθέτως, παραπονείται ότι, παρά τα προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζει, δεν διερευνήθηκε η ευαλωτότητά του. Ο ανωτέρω ισχυρισμός, όμως, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Και τούτο προεχόντως διότι, η εκτίμηση της ευαλωτότητας προσώπου που εισέρχεται χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις είναι ανεξάρτητη από την εκτίμηση των αναγκών διεθνούς προστασίας, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνει ο προσφεύγων.»⁴²
Σημείωση: Η Επιτροπή απορρίπτει ως αβάσιμο τον ισχυρισμό, ωστόσο αυτός εννοείται μάλλον ως αλυσιτελής.

9^η ΕπΠροσ 288224/2021: «... σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 5 και 67 του ν. 4636/2019 στις ευάλωτες ομάδες παρέχονται διαδικαστικές εγγυήσεις που δεν προκύπτει ότι δεν παρασχέθηκαν στους προσφεύγοντες και δεν υπάγονται όσοι χαρακτηρίζονται ευάλωτοι άνευ ετέρου στην κανονική διαδικασία.»⁴³

19^η ΕπΠροσ 295316/2021: «... νομίμως ο προσφεύγων υπήχθη στη διαδικασία του άρθρου 90 παρ. 3 του ν. 4636/2019, δοθέντος ότι, ανεξαρτήτως της τυχόν βασιμότητας της αιτήσεώς του και της ευαλωτότητάς του, ενόψει του ότι παραμένει στο ΚΥΤ Λέσβου, τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωσή του η κατά παρέκκλιση διαδικασία του ως άνω άρθρου. Ενόψει δε του ότι, κατά τη ρητή πρόβλεψη του άρθρου 39 παρ. περ. δ' του ν. 4636/2019, η διαπίστωση ότι ένα άτομο ανήκει σε ευάλωτη ομάδα έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση εξέταση της αίτησής του, ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος ότι έπρεπε να είχε αναγνωριστεί από την πρωτοβάθμια αρχή εξέτασης η ευαλωτότητα της περιπτώσεώς του και, ως εκ τούτου, να είχε εξαιρεθεί της διαδικασίας του άρθρου 90 και να είχε

⁴⁰ 14^η ΕπΠροσ 4334/2020, σκ. 12.

⁴¹ 4^η ΕπΠροσ 12645/2020, σ. 3.

⁴² 11^η ΕπΠροσ 2075/2021, σκ. 7.

⁴³ 9^η ΕπΠροσ 288224/2021, σ. 3.

παραπεμφθεί στην κανονική διαδικασία εξέτασης, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής, διότι και αληθής υποτιθέμενος, η διαπίστωση της τυχόν ευαλωτότητάς του δεν θα οδηγούσε στην εξαίρεσή του από τη διαδικασία του άρθρου 90 και στην παραπομπή του στην κανονική διαδικασία εξέτασης της αιτήσεώς του, όπως εσφαλμένα υπολαμβάνει.»⁴⁴

2^η ΕπΠροσ 303875/2021: «Η διαπίστωση εξάλλου της ευαλωτότητας, όπως ρητώς ορίζεται στο άρθρο 39 παρ. 5 περ. δ' του ν. 4636/2019, έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών υποδοχής του ατόμου αυτού και την κατ'απόλυτη προτεραιότητα εξέταση της αίτησής του και δεν επιδρά, καταρχήν, στην απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.»⁴⁵

3^η ΕπΠροσ 440170/2021: «Άλλωστε, κατά ρητή πρόβλεψη του νόμου, η διαπίστωση ότι ένα άτομο ανήκει σε ευάλωτη ομάδα έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών υποδοχής του ατόμου αυτού και την κατ' απόλυτη προτεραιότητα εξέταση της αίτησής του (άρθρο 39 παρ.5 περ.δ'). Ενόψει τούτων, η ένταξη στις κατά νόμο ευάλωτες ομάδες αποτελεί κριτήριο ιδιαίτερης μεταχείρισης και πάντως όχι κριτήριο παροχής διεθνούς προστασίας. Κατ' ακολουθίαν, ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος ότι εμπίπτει στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων, και αληθής υποτιθέμενος, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.»⁴⁶

3^η ΕπΠροσ 40778/2022: «Ενόψει τούτων, η ένταξη στις κατά νόμον ευάλωτες ομάδες αποτελεί κριτήριο ιδιαίτερης μεταχείρισης και πάντως, σύμφωνα άλλωστε και με τη διάταξη του άρθρου 39 παρ. 5 περ. (δ) του ν. 4636/2019, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 2 παρ.2 του ν. 4686/2020, η διαπίστωση ότι ένα άτομο ανήκει σε ευάλωτη ομάδα έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών του και συνεπώς δεν αποτελεί κατά νόμον κριτήριο παροχής διεθνούς προστασίας. Κατ' ακολουθίαν, ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος ότι εμπίπτει στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων, και αληθής υποτιθέμενος, δεν στοιχειοθετεί κριτήριο στα πλαίσια κρίσεως της αίτησης για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας και πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής. Εξάλλου, μετά την κατάργηση του στοιχείου αα' της υποπερίπτωσης 2 της περίπτωσης (γ) της παρ. 6 του ν. 4636/2019 από το άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 4686/2020, δεν εξετάζεται κατά προτεραιότητα αίτηση του αιτούντος άσυλο που ανήκει στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων.»⁴⁷

6^η ΕπΠροσ 217698/2022: «Επίσης, ο εν λόγω ισχυρισμός του είναι απορριπτός και ως αλυσιτελής... Σε κάθε περίπτωση δε, η ευαλωτότητα έχει ως μόνη συνέπεια την άμεση κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών υποδοχής και δεν συνιστά λόγο υπαγωγής του προσφεύγοντος σε κανένα προστατευτικό καθεστώς όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 39 παρ. 5 εδ. δ', 67, 72 και 90 του ν. 4636/2019.»⁴⁸

⁴⁴ 19^η ΕπΠροσ 295316/2021, σκ. 4.

⁴⁵ 2^η ΕπΠροσ 303875/2021, σ. 5-6.

⁴⁶ 3^η ΕπΠροσ 440170/2021, σκ. ΙΙΙ.2.

⁴⁷ 3^η ΕπΠροσ 40778/2022, σκ. 4.

⁴⁸ 6^η ΕπΠροσ 217698/2020, σ. 7.

Παρόμοια στάση τηρείται από ορισμένες Επιτροπές Προσφυγών και κατά την εξέταση του παραδεκτού των μεταγενέστερων αιτήσεων ασύλου και δη την υπαγωγή λόγων που συνδέονται με ευαλωτότητα του αιτούντος στην έννοια των «νέων και ουσιωδών στοιχείων» του αρ. 89, παρ. 2 Ν 4636/2019:

8^η ΕπΠροσ 412681/2021: «Εξάλλου, οι προσκομισθείσες ιατρικές βεβαιώσεις από τις οποίες προκύπτει ότι ο προσφεύγων πάσχει από διαταραχή του μετατραυματικού στρες δεν συνιστούν νέα και ουσιώδη στοιχεία κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 89 του ν. 4636/2019, καθόσον δεν μπορούν να επηρεάσουν την κρίση επί της αίτησης διεθνούς προστασίας.»⁴⁹

9^η ΕπΠροσ 122040/2022: «Ακόμη, προβάλλεται ότι δεν αναγνωρίσθηκε η ευαλωτότητα της προσφεύγουσας. Ο εν λόγω ισχυρισμός, δεν δύναται να χαρακτηριστεί ως νέος, ούτε ως ουσιώδης, δεδομένου ότι ο χαρακτηρισμός αιτούντος άσυλο ως ανήκοντος σε ευάλωτη ομάδα, αφορά μόνο τη διαδικασία εξέτασης του αιτήματός του και ως εκ τούτου, δεν αποτελεί στοιχείο κρίσης περί χορήγησης διεθνούς προστασίας.»⁵⁰

Δικονομική βλάβη

Κρίσιμο ζήτημα παραμένει στη νομολογία το κατά πόσο η απόδειξη βλάβης αποτελεί προϋπόθεση για τη βασιμότητα του ισχυρισμού περί παραβίασης του αρ. 24 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου και ήδη αρ. 72 του Κώδικα Ασύλου (πρώην αρ. 67 Ν 4636/2019). Δέον όπως υπομνησθεί ότι η διαδικασία ασύλου σε δεύτερο βαθμό είναι κατά κανόνα έγγραφη,⁵¹ με ελάχιστες μόνο περιπτώσεις κλήσης του προσφεύγοντος σε προφορική ακρόαση ενώπιον των Επιτροπών Προσφυγών σύμφωνα με το αρ. 102, παρ. 2 του Κώδικα (πρώην αρ. 97, παρ. 3 Ν 4636/2019). Συνακολούθως, ακόμη και παρανόμως διεξαχθείσα, η προσωπική συνέντευξη σε πρώτο βαθμό παραμένει η κυριότερη μορφή αποδεικτικού υλικού, επί του οποίου κρίνεται η αίτηση ασύλου σε δεύτερο βαθμό.⁵²

Σύμφωνα με την ερμηνεία της προϊσχύσασας διάταξης του αρ. 60, παρ. 4, περ. στ' Ν 4375/2016 στην ακυρωτική νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, η οποία παραμένει έγκυρη και για το αρ. 67, παρ. 3 Ν 4636/2019⁵³ και συνακόλουθα για το νυν αρ. 72, παρ. 3 του Κώδικα Ασύλου, η απαίτηση της απόδειξης βλάβης *per se* αντίκειται στον κανόνα δικαίου, καθόσον καταστρατηγεί και καθιστά άνευ αντικειμένου την ειδική προστασία που, σε κάθε περίπτωση, χωρίς όρους, προϋποθέσεις ή εξαιρέσεις, επιφυλάσσει ο νομοθέτης στα ευάλωτα πρόσωπα που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, όπως τα θύματα βασανιστηρίων ή βίας ή τα ασυνόδευτα παιδιά:

⁴⁹ 8^η ΕπΠροσ 412681/2021, σ. 4-5.

⁵⁰ 9^η ΕπΠροσ 122040/2022, σ. 9.

⁵¹ Άρθρο 102, παρ. 1 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 97, παρ. 1 Ν 4636/2019.

⁵² Ακόμη και σε περιπτώσεις κρίσης επί της ουσίας της αίτησης, μολονότι έχει διενεργηθεί συνέντευξη μόνο επί του παραδεκτού: 5^η ΕπΠροσ 12366/2020, 10^η ΕπΠροσ 25173/2020, 20^η ΕπΠροσ 29118/2020, 21^η ΕπΠροσ 28217/2020, 7^η ΕπΠροσ 15939/2022, 19^η ΕπΠροσ 56018/2022. Αντιπρβλ. 5^η ΕπΠροσ 202299/2021, 21^η ΕπΠροσ 364000/2021, 21^η ΕπΠροσ 115975/2022, 8^η ΕπΠροσ 161054/2022, 4^η ΕπΠροσ 224433/2022, όπου διατάχθηκε κλήση σε προφορική ακρόαση.

⁵³ Βλ. παραπάνω για τη συσχέτιση των «ευάλωτων προσώπων» με τους «αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων».

ΔΕφΠειρ Α106/2020: «του ισχυρισμού της αρχής προσφυγών, ότι δεν υπέστη κάποια βλάβη ο αιτών, απορριπτόμενου ως αβασίμου, διότι τυχόν αποδοχή του θα είχε ως συνέπεια, να καταστρατηγηθούν οι διατάξεις του εδ. στ' του άρθρου 60 παρ. 4 του ν. 4375/2016 και της προαναφερόμενης υπουργικής απόφασης που την εξειδικεύει, και να καταστεί άνευ αντικειμένου η ειδική μεταχείριση την οποία καθιερώνει ο νομοθέτης για τους αιτούντες διεθνή προστασία, που αποδεδειγμένα ανήκουν στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων».⁵⁴

ΔΕφΚομ Α111/2020: «Κατόπιν τούτου, η ειδικότερη κρίση της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι ο αιτών δεν επικαλέστηκε την επέλευση βλάβης από τη μη τήρηση της ανωτέρω διαδικασίας, είναι μη νόμιμη. Και τούτο διότι, τυχόν αποδοχή της θα είχε ως συνέπεια να καταστρατηγηθούν οι διατάξεις του εδ. στ' του άρθρου 60 παρ. 4 του ν. 4375/2016 και της προαναφερόμενης υπουργικής απόφασης που την εξειδικεύει, καθώς και της παρ. 7 του άρθρου 45 του ίδιου ν. 4375/2016, και να καταστεί άνευ αντικειμένου η ειδική μεταχείριση την οποία καθιερώνει ο νομοθέτης για τους αιτούντες διεθνή προστασία, που αποδεδειγμένα ανήκουν στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων.»⁵⁵

ΔΕφΠειρ Α94/2021: «Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε στο Δικαστήριο, ενόψει του ότι με την... πράξη του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου Σάμου παραπέμφθηκε η εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας της αιτούσας στην κανονική διαδικασία, καθόσον διαπιστώθηκε αρμοδίως ότι αυτή ανήκει σε ευάλωτη ομάδα, ως παρουσιάζουσα σοβαρά προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας, το αρμόδιο όργανο του ΠΓΑ Σάμου, πριν αποφανθεί επί της σχετικής αίτησης, όφειλε να παραπέμψει την αιτούσα για νέα συνέντευξη με τα αυξημένα εχέγγυα της κανονικής διαδικασίας, λαμβανομένου υπόψη ότι πρόκειται για άτομο με προβλήματα και ψυχικής υγείας. Παρά ταύτα όμως, τόσο το αρμόδιο όργανο του ΠΓΑ Σάμου, όσο και η Επιτροπή Προσφυγών, χωρίς ειδικότερη αξιολόγηση των επιπτώσεων των ασθενειών της αιτούσας στην τήρηση της διαδικασίας και περιοριζόμενα στην σκέψη ότι τα προβλήματα υγείας της δεν σχετίζονται με κανέναν από τους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους υπαγωγής στο προστατευτικό καθεστώς του πρόσφυγα, απέρριψαν την αίτηση και την προσφυγή της αιτούσας, με αποτέλεσμα να καταστρατηγηθούν οι διατάξεις του εδ. στ' του άρθρου 60 παρ. 4 του ν. 4375/2016 και της προαναφερόμενης Υπουργικής Απόφασης που την εξειδικεύει, και να καταστεί άνευ αντικειμένου η ειδική μεταχείριση την οποία καθιερώνει ο νομοθέτης για τους αιτούντες διεθνή προστασία, που αποδεδειγμένα ανήκουν στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων, κατά το βάσιμο λόγο ακυρώσεως.»⁵⁶

ΔΠρΑθ 552/2022: «Με τα δεδομένα αυτά, λαμβάνοντας υπόψη ότι η... Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών, που εξέτασε την ενδικοφανή προσφυγή των αιτούντων, δέχθηκε ότι οι αιτούντες και τα ανήλικα τέκνα τους δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων κατά την έννοια του άρθρου 14 παρ. 8 περ. στ' του ν. 4375/2016, με την αιτιολογία ότι, δεν υπάρχει στον φάκελο της υπόθεσης κάποιο έγγραφο που να βεβαιώνει την ευάλωτότητά τους, λόγω

⁵⁴ ΔΕφΠειρ Α106/2020, σκ. 7.

⁵⁵ ΔΕφΚομ Α111/2020, σκ. 8.

⁵⁶ ΔΕφΠειρ Α54/2021, σκ. 9.

μετατραυματικής διαταραχής, κατά το νόμο, από αρμόδιους γιατρούς ή ψυχολόγους, χωρίς να εκτιμήσει το εμπρόθεσμα αναρτημένο στο οικείο ηλεκτρονικό σύστημα... ιατρικό πιστοποιητικό της παιδοψυχιάτρου... αναφορικά με την ανήλικη θυγατέρα των αιτούντων... η οποία διαγνώστηκε να πάσχει από μετατραυματική διαταραχή, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων, δέχθηκε ότι η αίτησή τους για παροχή διεθνούς προστασίας -και ως προς την ανωτέρω αναφερθείσα ανήλικη κόρη τους- εξετάστηκε νομίμως με την εξαιρετική διαδικασία του άρθρου 60 παρ. 4 του ν. 4375/2016 (διαδικασία συνόρων), αντί της κανονικής διαδικασίας, στην οποία έπρεπε να παραπεμφθεί η υπόθεση, ως προς την... Κατόπιν τούτων, η ειδικότερη κρίση της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι οι αιτούντες δεν απέδειξαν την επέλευση οικονομικής βλάβης από τη μη τήρηση της ανωτέρω διαδικασίας, είναι μη νόμιμη. Και τούτο διότι, τυχόν αποδοχή της θα είχε ως συνέπεια, να καταστρατηγηθούν οι διατάξεις του εδ. στ' του άρθρου 60 παρ. 4 του ν. 4375/2016 και της προαναφερόμενης υπουργικής απόφασης που την εξειδικεύει, και να καταστεί άνευ αντικειμένου η ειδική μεταχείριση την οποία καθιερώνει ο νομοθέτης για τους αιτούντες διεθνή προστασία, που αποδεδειγμένα ανήκουν στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων (βλ. ΔΕΠει 363/2019 σκ. 9, 563/2018, 558/2018 σκ. 9).»⁵⁷

Ωστόσο, το Διοικητικό Εφετείο Πειραιά σε μία απόφαση του, ακυρώνει την απόφαση της Επιτροπής Προσφυγών ελέγχοντας και την παράλειψη της Διοίκησης όπως εξαιρέσει την υπόθεση από τη διαδικασία συνόρων καθώς προκάλεσε *per se* ανεπανόρθωτη οικονομική βλάβη στον αιτούντα:

ΔΕφΠειρ Α54/2021: «η Ανεξάρτητη Αρχή Προσφυγών, που εξέτασε την ενδικοφανή προσφυγή του αιτούντος, αφού δεν του χορήγησε αναβολή προκειμένου να εκπροσωπηθεί από δικηγόρο, αγνόησε την προσκομισθείσα ιατρική γνωμάτευση του Ψυχιάτρου..., βάσει της οποίας όφειλε να διαπιστώσει ότι ο αιτών έπρεπε να παραπεμφθεί στην κανονική διαδικασία για την εξέταση του αιτήματός του για παροχή διεθνούς προστασίας και προχώρησε στην εξέταση της προσφυγής του δεχόμενη σιωπηλά, ότι νομίμως η αίτησή του εξετάστηκε με την εξαιρετική διαδικασία του άρθρου 60 παρ. 4 του ν. 4375/2016 (διαδικασία συνόρων), κατέστησε την προσβαλλόμενη απόφαση ακυρωτέα. Η απόφαση προκάλεσε σοβαρή και ανεπανόρθωτη οικονομική βλάβη στον αιτούντα, λόγω της έλλειψης παροχής δυνατότητας επαρκούς προετοιμασίας του για την δέουσα υποστήριξη του αιτήματος του αλλά και λόγω της μη παροχής σε αυτόν επαρκούς υποστήριξης κατά την διάρκεια της συνέντευξής του και της μη λήψης υπόψιν για την κρίση της υπόθεσης του της ιδιαίτερης ψυχολογικής του κατάστασης, κατάσταση την οποία παρουσίασε επανειλημμένα ενώπιον των αρχών και για το λόγο αυτό είναι μη νόμιμη και πρέπει να ακυρωθεί... Η αγνόηση της ευάλωτης του αιτούντος έχει ως συνέπεια, να καταστρατηγηθούν οι διατάξεις του εδ. στ' του άρθρου 60 παρ. 4 του ν. 4375/2016 και της προαναφερόμενης υπουργικής απόφασης που την εξειδικεύει, και να καταστεί άνευ αντικειμένου η ειδική μεταχείριση την οποία καθιερώνει ο νομοθέτης για τους αιτούντες διεθνή προστασία, που αποδεδειγμένα ανήκουν στην κατηγορία των ευάλωτων προσώπων.»⁵⁸

⁵⁷ ΔΠρΑθ 552/2022, σκ. 8.

⁵⁸ ΔΕφΠειρ Α54/2021, σκ. 9.

Οι ως άνω (ορθές) ερμηνείες του νόμου εξακολουθούν, ωστόσο, να μην ακολουθούνται από τις Επιτροπές Προσφυγών, η οποίες συστηματικά απορρίπτουν ως αβάσιμους τους ισχυρισμούς περί παράνομης υπαγωγής τωναίτουτων στη διαδικασία συνόρων, με την αιτιολογία ότι δεν προκύπτει βλάβη εις βάρος τους, άλλως ότι η προβαλλόμενη βλάβη είναι αόριστη και μη εξειδικευμένη:

14^η ΕπΠροσ 4334/2020: «... εφόσον η υπόθεσή του εξετάζεται εξ υπαρχής κατά το νόμο και την ουσία, σύμφωνα με το άρθρο 97 παρ. 10 του ν. 4636/2019, ο συγκεκριμένος λόγος προσφυγής δεν συνδέεται με βλάβη του προσφεύγοντος.»⁵⁹

4^η ΕπΠροσ 12645/2020: «... ενώ δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων υπέστη κάποια ειδικότερη βλάβη από τη σύντμηση των προθεσμιών εξέτασης του αιτήματός του παροχής διεθνούς προστασίας, ενόψει μάλιστα και του ότι αυτός έλαβε νομική βοήθεια και τόσο η ενδικοφανής προσφυγή όσο και το υπόμνημά του κατατέθηκαν εμπροθέσμως και παραδεκτώς, απορριπτόμενων ως αβασίμων των αντιθέτων προβαλλόμενων.»⁶⁰

8^η ΕπΠροσ 1592/2021: «Περαιτέρω, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι υπήρξε παράλειψη εκτίμησης της ευαλωτότητάς του. Ο ισχυρισμός αυτός είναι αβάσιμος, καθόσον από το σώμα της προσβαλλόμενης πράξης, προκύπτει ότι λήφθηκαν υπόψη όλα τα στοιχεία που προσκομίσθηκαν και δεν βρέθηκε ευαλωτότητα, ούτε παρατηρήθηκε ότι ο προσφεύγων έχρηζε ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων. Σε κάθε περίπτωση, δεν προκύπτει ότι από την εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 90 του ν. 4636/2019, ο ανωτέρω υπέστη ουσιώδη βλάβη που να δικαιολογηθεί την ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασης και ειδικότερα δεν προκύπτει βλάβη από την σύντμηση των προθεσμιών που προβλέπει η εν λόγω διάταξη, ενόψει μάλιστα και του γεγονότος ότι ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον της παρούσας Επιτροπής αναλυτικό δικόγραφο προσφυγής, καθώς επίσης σχετικό υπόμνημα, με τους (διαδικαστικούς και ουσιαστικούς) ισχυρισμούς του.»⁶¹

6^η ΕπΠροσ 30955/2020: «Εξάλλου, η προσφεύγουσα δεν αναφέρει ποιους επιπλέον ισχυρισμούς θα πρόβαλε, εάν η συνέντευξή της είχε διενεργηθεί με τον, κατά την άποψή της, προσήκοντα διαφορετικό τρόπο, ενώ, από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι η προσφεύγουσα υπέστη κάποια δικονομική ή άλλη βλάβη, εκ της διαδικασίας που ακολουθήθηκε, της παρασχέθηκε νομική συνδρομή, η δε δικηγόρος της Υπηρεσίας στην οποία ανατέθηκε η υπόθεση... κατέθεσε αναλυτικό δικόγραφο προσφυγής και υπομνήματα, και, επομένως, οι αντίθετοι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας τυγχάνουν απορριπτέοι ως αβάσιμοι.»⁶²

6^η ΕπΠροσ 140330/2021: «Εξάλλου, ο προσφεύγων αορίστως αναφέρει ότι η εσφαλμένη υπαγωγή του στη διαδικασία του άρθρου 90 του ν. 4636/2019 του

⁵⁹ 14^η ΕπΠροσ 4334/2020, σκ. 12.

⁶⁰ 4^η ΕπΠροσ 12645/2020, σ. 3.

⁶¹ 8^η ΕπΠροσ 1592/2021, σκ. 3.

⁶² 6^η ΕπΠροσ 30955/2020, σκ. ΙΙ.4.

προκάλεσε σοβαρή οικονομική βλάβη, αφού δεν του παρασχέθηκαν οι ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις που απολαμβάνουν οι ευάλωτες περιπτώσεις, γιατί δεν προσδιορίζει σε τι συνίσταται η βλάβη του, δεδομένου ότι με την κρινόμενη προσφυγή που υπογράφεται από την πληρεξουσία του δικηγόρο, παραθέτει αναλυτικά τους ισχυρισμούς του.»⁶³

12^η ΕπΠροσ 233902/2021: «Εξάλλου ο προσφεύγων δεν αναφέρει τι θα μπορούσε να ισχυριστεί ενώπιον της πρωτοβάθμιας αρχής, αλλά στερήθηκε την δυνατότητα να το πράξει, ώστε να δύναται να διερευνηθεί από την Επιτροπή εάν στοιχειοθετείται οικονομική βλάβη αυτού, από την παράλειψη εξέτασης της αίτησής του κατά την κανονική διαδικασία, ενώ άλλωστε ο προσφεύγων προέβη σε όλες τις δέουσες ενέργειες για την υποστήριξη της υπόθεσής του στο δεύτερο βαθμό.»⁶⁴

6^η ΕπΠροσ 248623/2021: «Εξάλλου, ο προσφεύγων αβασίμως αναφέρει ότι η εσφαλμένη υπαγωγή του στη διαδικασία του άρθρο 90 του ν. 4636/2019 του προκάλεσε σοβαρή οικονομική βλάβη, αφού δεν του παρασχέθηκαν οι ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις που απολαμβάνουν οι ευάλωτες περιπτώσεις, δεδομένου ότι με την κρινόμενη προσφυγή, το δικόγραφο της οποίας υπογράφεται από πληρεξούσιο δικηγόρο, παραθέτει αναλυτικά τους ισχυρισμούς του (πρβλ. ΣΤΕ 1556/2011, 182/2008).»⁶⁵

2^η ΕπΠροσ 303875/2021: «Περαιτέρω, οι ισχυρισμοί ότι εσφαλμένως δεν κρίθηκε ευάλωτος και ως εκ τούτου δεν έτυχε των υπό του νόμου τιθέμενων διαδικαστικών εγγυήσεων θα πρέπει να απορριφθούν προεχόντως ως αόριστοι αφού από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων εμποδίστηκε να εκθέσει με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους ζητά διεθνή προστασία, ούτε ότι ζήτησε και του αρνήθηκαν τις διευκολύνσεις που περιγράφονται στο άρθρο 67 του ν. 4636/2019. Εξάλλου, ο προσφεύγων είχε κατά νόμο τη δυνατότητα να επαναφέρει τους ισχυρισμούς του, πραγματικούς και νομικούς, σε δεύτερο βαθμό, το οποίο έπραξε με την υποβολή της κρινόμενης προσφυγής, και, συνεπώς, εφόσον η υπόθεσή του εξετάζεται εξ υπαρχής κατά το νόμο και την ουσία, σύμφωνα με το άρθρο 97 παρ. 10 του ν. 4636/2019, ο συγκεκριμένος λόγος προσφυγής δεν συνδέεται με βλάβη του, ενώ δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων εμποδίστηκε για οποιοδήποτε λόγο να περιγράψει τα περιστατικά δίωξης και την προσωπική του κατάσταση.»⁶⁶

Εξίσου προβληματική παρίσταται και η απόρριψη ισχυρισμών αναφορικά με τη μη παροχή ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, στις περιπτώσεις αιτούντων, των οποίων η αίτηση παραπέμπεται στην κανονική διαδικασία αφότου έχει διεξαχθεί η συνέντευξη επί τη βάσει ταχύρρυθμων διαδικασιών, χωρίς να διενεργηθεί νέα συνέντευξη στο πλαίσιο των εγγυήσεων της κανονικής διαδικασίας:

14^η ΕπΠροσ 194088/2022: «Τέλος, απορριπτό είναι και το αίτημα του προσφεύγοντος, να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση λόγω παραβίασης

⁶³ 6^η ΕπΠροσ 140330/2021, σ. 10-11.

⁶⁴ 12^η ΕπΠροσ 233902/2021, σ. 3.

⁶⁵ 6^η ΕπΠροσ 248623/2021, σκ. 3.

⁶⁶ 2^η ΕπΠροσ 303875/2021, σ. 5-6.

ουσιωδών διαδικαστικών τύπων και συγκεκριμένα λόγω μη λήψης υπ' όψιν της ευαλωτότητάς του, καθώς αυτή ελήφθη υπ' όψιν και ο προσφεύγων παραπέμφθηκε στην κανονική διαδικασία.»⁶⁷

Ως αποτέλεσμα της στάσης των Επιτροπών Προσφυγών, οι εγγυήσεις του αρ. 72 του Κώδικα Ασύλου (πρώην αρ. 67 Ν 4636/2019) καθίστανται πράγματι άνευ αντικειμένου. Ουδόλως, δε, καλύπτεται η καταστρατήγησή τους από τη μόνη κατάθεση προσφυγής κατά της απορριπτικής απόφασης της Υπηρεσίας Ασύλου και την θεωρητικώς προβλεπόμενη διεξαγωγή εξ υπαρχής εξέτασης της υπόθεσης από την Επιτροπή Προσφυγών,⁶⁸ δεδομένου ότι οι Επιτροπές διατυπώνουν κρίση επί τη βάσει πλημμελούς φακέλου, που συστήθηκε σε επισφαλές πλαίσιο συνοπτικών και ταχύρρυθμων διαδικασιών α' βαθμού, ενώ αποφεύγουν τη διεξαγωγή νέας συνέντευξης με τον αιτούντα, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων. Και βέβαια δεν επιτρέπεται να αναπέμψουν την υπόθεση στην Υπηρεσία Ασύλου.⁶⁹

Συμπεράσματα και προτάσεις

Με βάση τις ανωτέρω παρατηρήσεις επί της νομολογίας των διοικητικών δικαστηρίων και τις αποφάσεις των Επιτροπών Προσφυγών, η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) διατυπώνει τα κάτωθι:

1. Η έλλειψη επαρκούς συσχετισμού μεταξύ των νομικών εννοιών των «ευάλωτων προσώπων» που διατηρείται και στον άρτι κυρωθέντα Κώδικα Ασύλου και δη στα αρ. 1, περ. λγ', 41, περ. δ' και 62 (πρώην αρ. 39, παρ. 5, περ. δ' και 58, παρ. 1 Ν 4636/2019) και των «αιτούντων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» στα αρ. 1, περ. ιβ' και 72, παρ. 1 (πρώην αρ. 63, περ. ιγ' και 67, παρ. 1 Ν 4636/2019) συμβάλλει στη συστηματική καταστρατήγηση των εγγυήσεων που επιφυλάσσει το αρ. 24 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου στη διοικητική πρακτική της χώρας.
2. Η, δε, διάταξη του νυν αρ. 41, περ. δ', εδ. ε' του Κώδικα (πρώην αρ. 39, παρ. 5, περ. δ', εδ. ε' Ν 4636/2019) προκαλεί ανεπίτρεπτη αντινομία με τις λοιπές διατάξεις της νομοθεσίας και προσκρούει στο πνεύμα και στον σκοπό των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό πρέπει να καταργηθεί και να αντικατασταθεί με διάταξη που αφ' ενός να μεταφέρει σωστά το γράμμα και το πνεύμα των Οδηγιών, αφ' ετέρου να διασφαλίζει το προσήκον πλαίσιο εγγυήσεων για τους δικαιούμενους αιτούντες, όπως επιτάσσει το κράτος δικαίου.
3. Εκκρεμότητας της νομοθετικής διευθέτησης του ζητήματος, παρίσταται απαραίτητο να διευκρινίζεται επαρκώς, τόσο στο πλαίσιο της νομικής συνδρομής των αιτούντων άσυλο όσο και της εξέτασης της αίτησης ασύλου από τις αρμόδιες αρχές, η ουσιώδης επιρροή που εκ του νόμου θα πρέπει να ασκεί η διαπίστωση της ευαλωτότητας κατά το νυν αρ. 41, περ. δ' του Κώδικα (πρώην αρ. 39, παρ. 5, περ. δ' Ν 4636/2019), αφενός, ως προς την ανάγκη του αιτούντος για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις σύμφωνα με το νυν αρ. 72 του Κώδικα (πρώην αρ. 67 Ν 4636/2019), αφετέρου στην ατομική κατάσταση και στις

⁶⁷ 14^ο ΕπΠροσ 194088/2022, σ. 8.

⁶⁸ Άρθρο 102, παρ. 10 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 97, παρ. 10 Ν 4636/2019.

⁶⁹ Άρθρο 111 Κώδικα Ασύλου, πρώην άρθρο 105 Ν 4636/2019, ΣτΕ 689/2021.

περιστάσεις του, κατά την έννοια του αρ. 3 παρ. 3, περ. γ' του Κώδικα (πρώην αρ. 4, παρ. 3, περ. γ' Ν 4636/2019) και συνακολούθως στην κρίση επί του παραδεκτού ή/και της ουσίας της αίτησης ασύλου.

4. Παρά την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τις ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις στη νομολογία των ακυρωτικών δικαστηρίων, οι Επιτροπές Προσφυγών, αντίθετα με την ως άνω νομολογία, εμμένουν συστηματικά στην άρνηση χορήγησης επαρκούς υποστήριξης σε όσους χρήζουν αυτής, απορρίπτοντας εσφαλμένως τους σχετικούς ισχυρισμούς των αιτούντων είτε ως αλυσιτελείς, είτε ως αβάσιμους ελλείψει δικονομικής βλάβης. Οι εν λόγω κρίσεις θεμελιώνουν βεβαίως λόγο ακύρωσης των δευτεροβάθμιων αποφάσεων ασύλου και πρέπει να συνεχίσουν να υποβάλλονται στην κρίση του ακυρωτικού δικαστή. Θα πρέπει, ωστόσο, η Υπηρεσία Ασύλου και οι Επιτροπές Προσφυγών να ακολουθήσουν την σχετική νομολογία των ακυρωτικών δικαστηρίων, οι αποφάσεις των οποίων, στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, αποτελούν δεδικασμένο και αυθεντική ερμηνεία των ως άνω διατάξεων και για τούτο δεσμευτικά ακολουθητέες από τις Επιτροπές Προσφυγών.
5. Τέλος, η μη συμμόρφωση της ελληνικής διαδικασίας ασύλου με τις επιταγές του αρ. 24 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου αποτελεί πρόβλημα δομικού χαρακτήρα, το οποίο πρέπει να διερευνηθεί ενδελεχώς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως όργανο αρμόδιο για την επιβολή του ενωσιακού δικαίου. Πρόσφατες καταγγελίες επί του επίμαχου θέματος τέθηκαν στο αρχείο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την αιτιολογία ότι *«ζητήματα που αφορούν σε κακή εφαρμογή της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο του τρέχοντος διαλόγου μεταξύ της Ομάδας Δράσης της Επιτροπής για τη διαχείριση της μετανάστευσης και των ελληνικών αρχών»*,⁷⁰ χωρίς, ωστόσο, να προκύπτει καμία πληροφορία σχετικά με τις ενέργειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ευθυγράμμιση της διαδικασίας ασύλου με την Οδηγία. Η περαιτέρω ανάδειξη του ζητήματος, μέσω καταγγελιών,⁷¹ συνηγορίας και παρέμβασης των αρμόδιων φορέων, παρίσταται αναγκαία για την ανάληψη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των θεσμικών ευθυνών που της αναλογούν.

⁷⁰ CHAP(2021)02261, CHAP(2021)02265, CHAP(2021)02274.

⁷¹ Ενδεικτικά, CHAP(2022)00677.

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσωνος Καλαμπόκα 30

82131 Χίος, Ελλάδα

+30 22711 03721

info@rsaegean.org

<http://rsaegean.org/>